

Αυτή την Παιδεία θέλετε κύριοι;

Ξεκινάς να ηρεμήσεις από μια δύσκολη μέρα και πέφτεις επάνω στην είδηση ότι αναμένεται να καταργηθεί πλέον η μετάφραση στο διδαγμένο κείμενο των Αρχαίων Ελληνικών στις Πανελλαδικές. Και ξάφνου η μέρα γίνεται ακόμη πιο δύσκολη... Αναρωτιέσαι μέσα σου: Μα καλά είναι δυνατόν να θέλουν να αφανίσουν τα Αρχαία Ελληνικά; Γιατί τόσο μίσος κύριοι; Η γλώσσα των σπουδαίων προγόνων μας είναι, όχι κάτι ξένο προς εμάς!

Αντιλαμβάνομαι ότι ως σκεπτικό της απόφασης θα παρουσιαστεί η απομάκρυνση της εξεταστικής διαδικασίας από την πρακτική της αποστήθισης με στόχο τη σύνθεση ερωτημάτων που θα είναι συνδυαστικά και δεν θα αφορούν την αναπαραγωγή αυτούσιων αποσπασμάτων από το σχολικό εγχειρίδιο. Συμφωνώ ότι η αποστήθιση προφανώς και δεν δημιουργεί ανθρώπους με πραγματική Παιδεία, πρέπει όμως να τα ισοπεδώσουμε όλα; Δεν μεταφράζουν όλοι οι μαθητές το διδαγμένο κείμενο με παπαγαλία. Χρειάζεται η γνώση της μετάφρασης των Αρχαίων ως καλή βάση της όσο το δυνατόν καλύτερης γνώσης των νέων ελληνικών.

Αλλά ποιος νοιάζεται; Κατάργησαν την εξέταση των Αρχαίων από το Γυμνάσιο, σιγά - σιγά θα το καταργήσουν τελείως ως μάθημα γενικά. Εκεί βαδίζουμε με μαθηματική ακρίβεια και μακάρι να διαψευστώ... Σήμερα η μετάφραση, αύριο η γραμματική, μεθαύριο η αντικατάσταση των Αρχαίων από κάποιο άλλο μάθημα. Δίνοντας λοιπόν το πάτημα στους μαθητές να μην διαβάζουν τη μετάφραση, αφού πλέον δεν θα αποτελεί ζητούμενο στις εξετάσεις, θα μεγαλώσει ακόμη περισσότερο το χάσμα ανάμεσα σε εκείνους και τα Αρχαία Ελληνικά.

Φυσικά στο σημείο αυτό θα αποτελούσε παράλειψη να μην αναφέρω ότι αποτελεί κοινό τόπο η άποψη πως η μετάφραση δίνει δέκα «εύκολες» μονάδες στους μαθητές και ότι ένα μεγάλο μέρος των μαθητών αποστηθίζει τη μετάφραση κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην γίνεται κτήμα του το κείμενο. Συμφωνώ και εγώ απόλυτα. Όμως τα ζητήματα στην Παιδεία δεν διευθετούνται κάνοντας πράξη το ρητό «ό,τι δεν λύνεται, κόβεται». Διατηρείς τη μετάφραση, μειώνεις τις μονάδες που θα έπαιρνε ο μαθητής στο μισό και φυσικά τον στρέφεις στη βαθύτερη θεώρηση των κειμένων αφού τον «αναγκάζεις» ακόμη περισσότερο να επικεντρωθεί στην ερμηνευτική προσέγγιση και όχι στην επιφανειακή κατανόηση. Ήδη οι περισσότεροι μαθητές πανηγυρίζουν. Και εγώ στη θέση τους μόλις το μάθαινα θα ένιωθα τυχερός που θα εξεταστώ με νέα πιο «εύκολα» δεδομένα, στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών που αποτελεί τη σημαντικότερη εξέταση για το μέσο όρο της βαθμολογίας των υπονηφίων των πανελλαδικών εξετάσεων μιας και έχει συντελεστή βαρύτητας 1,3.

Προσωπικά όμως θεωρώ ότι η κατάργηση της μετάφρασης μάλλον δυσκολότερη κάνει τη βαθμολογία, γιατί ο καλά προετοιμασμένος μαθητής χάνει τις «σίγουρες» μονάδες της σχετικής βαθμολογίας! Και μέσα σε όλο αυτό είναι γνωστό ότι οι απαντήσεις στις ερωτήσεις πάνω στο κείμενο έχουν να κάνουν με την εκτίμηση των βαθμολογητών. Γι' αυτό άλλωστε είναι συχνή η μεγάλη διαφορά μεταξύ τους. Συνεπώς, κατά τη γνώμη μου, η εξέταση στο συγκεκριμένο μάθημα δυσκολεύει, ασχέτως αν κάποιοι πιστεύουν πως γίνεται «προς το συμφέρον» των εξεταζόμενων.

Ως Έλληνες διαθέτουμε το προνόμιο σε σχέση με άλλους λαούς να επικοινωνούμε αμεσότερα με ορισμένα από τα αριστουργήματα της παγκόσμιας τέχνης και του

πολιτισμού. Ας μην σπαταλήσουμε αυτό το μοναδικό μορφωτικό και πολιτισμικό κεφάλαιο που φέρει ο ελληνικός λαός, προκειμένου να εξυπηρετηθούν άλλα συμφέροντα. Τα παιδιά μας και η ελληνική κοινωνία αξίζουν κάτι παραπάνω. Επομένως, κάθε σκέψη ή προσπάθεια αποψίλωσης της εκπαίδευσης από τα διαχρονικά μηνύματα των αρχαίων ελληνικών κειμένων οφείλει να μας βρίσκει αντίθετους ως φιλόλογους, ως γονείς, ως δημοκρατικούς πολίτες και ως κληρονόμους μιας αδιάλειπτης ελληνικής παράδοσης αιώνων.

Είναι τόσο λυπηρό στην Ελλάδα να επικρατεί προβληματισμός για το αν πρέπει να διδάσκονται τα αρχαία στα ελληνικά σχολεία ή αν είναι χρήσιμα και γιατί, τη στιγμή που τόσες πολλές φορές έχουν αναδειχθεί τα θετικά της εκμάθησης αρχαίων ελληνικών, αφού μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των θετικών επιστημών.

Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι στην Κίνα όσοι μαθητές είναι άνω των 14 ετών έχουν την δυνατότητα εκμάθησης ελληνικών, ως γλώσσα επιλογής. Στην Ιταλία, σε όλα τα λύκεια κλασικής παιδείας διδάσκονται τα παιδιά Αρχαία Ελληνικά. Στη Γερμανία σε 16 Ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας διδάσκονται υποχρεωτικά τα Αρχαία Ελληνικά. Στη Γαλλία, τα ελληνικά διδάσκονται ως μάθημα επιλογής. Στις χώρες των Βαλκανίων σε όλα τα εκκλησιαστικά λύκεια και τα πανεπιστήμια θεολογικής κατεύθυνσης οι μαθητές και φοιτητές αντίστοιχα διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά. Στο Βέλγιο οι μαθητές μπορούν να μάθουν ελληνικά απλώς επιλέγοντας το συγκεκριμένο μάθημα. Επιπρόσθετα στη Ρωσία στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Μόσχας Λομονόσοφ, όπως και στα Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών (RGGU), Πανεπιστήμιο Αγίας Πετρούπολης, Πανεπιστήμιο Πετροζαβόντσκ, Θεολογική Ακαδημία Μόσχας και σε όλα τα εκκλησιαστικά λύκεια οι νέοι μαθαίνουν Αρχαία Ελληνικά. Επιπλέον όπως και στη Γαλλία έτσι και στην Ισπανία, οι Ισπανοί μαθητές μπορούν να πάρουν το επιλεγόμενο μάθημα των ελληνικών.

Πρέπει να αντιληφθούμε λοιπόν ότι το διακύβευμα είναι ευρύτερο και δεν περιστρέφεται μόνο γύρω από την κατάργηση της αποστήθισης. Αφορά εν γένει και τον ίδιο τον προσανατολισμό που δίνουμε στην παιδεία μας σε μια δύσκολη περίοδο, την ώρα που η βαθιά πληγωμένη ελληνική κοινωνία αποζητά κάποιο όραμα...